MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tat-3 ta' Novembru, 2004

Citazzjoni Numru. 1245/2003

Lawrence Darmanin

vs

Josianne Darmanin f'isimha proprju u b'digriet tal-25 ta' Novembru 2003 giet nominata bhala kuratrici *ad litem* biex tirraprezenta lill-minuri Luke Darmanin;
Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 19 ta' Novembru 2003 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-konvenuta, mart l-attur, kellha tarbija cjoe' tifel li twieled fid-19 ta' Mejju 2003 u li nghata l-isem Luke (Dokument "A");

Illi l-attur ilu separat *"de facto"* mill-konvenuta mis-sena 2000, u minn meta huwa ssepara *"de facto"* qatt ma rega' kien hemm ko-abitazzjoni bejniethom;

Illi t-tarbija, Luke, li twieldet kif fuq inghad m'huwiex il-wild ta' l-attur, izda l-frott ta' relazzjoni li martu ghandha ma' terza persuna;

Illi l-istess attur talab lil din l-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi li l-minuri, Luke Darmanin, bin il-konvenuta Josianne Darmanin u li jidher regristrat fl-att tat- twelid bin-numru 1823 ta' l-2003, m'huwiex il-wild ta' l-attur izda frott ta' relazzjoni li ghandha martu ma' terza persuna.

Bl-ispejjez kontra l-konvenuti minn issa huma ngunti ghas-subizzjoni.
Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 sa 5 tal-process;

Rat ir-rikors ta' l-attur datat 19 ta' Novembru 2003;

Rat id-digriet ta' din il-Qorti datat 25 ta' Novembru 2003 fejn laqghet it-talba u tat terminu ta' ghoxrin (20) gurnata lill-attur sabiex jipprezenta l-affidavits tieghu skond digriet anness a fol. 7 tal-process.

Rat id-digriet ta' l-affidavits partijiet datat 18 ta' Frar 2004;

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuta datata 20 ta' Mejju 2004 fejn eccepiet:-

(1) Illi hu minnu li l-partijiet ilhom *de facto* separati mis-sena elfjen (2000) u li minn meta sseparaw *de facto* qatt ma kien hemm koabitazjoni bejniethom.

(2) Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost hu minnu li t-tarbija, Luke, m'huwiex il-wild ta' l-attur izda frott ta'

relazzjoni li l-esponenti ghandha ma’ Charles Bonnett u bhala konsegwenza t-tarbija ghandha tigi registrata bhala wild Charles Bonett u dan ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi.

Salv eccezzjonijiet ohra.
Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-konvenuta a fol. 15 u 16 tal-process;

Rat il-verbal tas-seduta tas-17 ta’ Gunju 2004 fejn il-kawza thalliet ghas-sentenza ghat-3 ta’ Novembru 2004;

Rat in-nota ta’ l-attur datata 17 ta’ Awissu 2004 fejn permezz taghha pprezenta l-affidavit tieghu u kopja ta’ sentenza moghtija minn din il-Qorti fil-11 ta’ Marzu 2003;

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza;

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PRINCIPJI LEGALI.

Illi din il-kawza saret sabiex il-minuri, Luke Darmanin, li gie registrat b’kunjom l-attur jigi dikjarat li mhux iben l-istess attur *stante* li huwa m’huwiex missieru u fil-fatt qed jitlob li l-istess minuri jigi dikjarat li m’huwiex il-wild naturali ta’ l-attur bil-konsegwenti tibdil rikjest fic-certifikat tat-twelid ta’ l-istess minuri bin-numru 1823/2003.

Illi l-**artikolu 70 tal-Kap 16** jghid li:

(1) “Ir-ragel jista’ jichad li jaghraf it-tifel imnissel matul iz-zwieg :-

(a) jekk jipprova illi, fiz-zmien bejn it-tlett mitt jum u l-mija u tmenin jum qabel it-twelid tat-tifel, hu kien fl-impossibbiltà fizika li jghammar ma’ martu minhabba li kien boghod minnha, jew minhabba xi accident iehor; jew

(b) jekk, fiz-zmien hawn fuq imsemmi, kien mifrud de facto jew legalment minn martu:

Izda ma jistax jichad lit-tifel jekk matul dak iz-zmien ikun rega' nghaqad ma' martu, ukoll jekk temporanjament; jew

(c) jekk jipprova li fiz-zmien hawn fuq imsemmi kien milqut b'impotenza, ukoll jekk dik l-impotenza kienet wahda fit-tnissil; jew

(d) jekk jipprova li fiz-zmien hawn fuq imsemmi martu kienet ghamlet adulterju jew kienet hbiet it-tqala u t-twelid tat-tarbija, u barra minn hekk jipprova xi fatt iehor (li jista' wkoll ikun testijiet u provi genetici u xjentifici) li x'aktarx jeskludu dik il-paternita`.

(2) Id-dikjarazzjoni biss ta' l-omm fis-sens li zewgha mhux missier it-tifel ma tkunx bizzejjed biex teskludi l-paternità tar-ragel.

(3) Il-Qorti tista' f'kawza ghac-cahda ta' l-gharfien tat-tarbija, tistieden lill-partijiet kollha jew xi wahda minnhom, kif ukoll lill-wild li l-filjazzjoni tieghu tkun fid-dubju, sabiex joqoghdu ghall-ezamijiet mehtiega biex tigi stabbilita kull prova genetika li jkollha x'taqsam mal-kaz. Il-Qorti jkollha l-jedd li tasal ghal dawk il-konkluzjonijiet li jistghu jkunu gustifikati jekk parti ma tkunx trid taghmel dawk l-ezamijiet. Meta t-tifel li dwar il-filjazzjoni tieghu jkun hemm kwistjoni jkun minuri, il-Qorti stess ghandha tistabbilixxi jekk it-tifel jaghmilx l-ezamijiet."

Illi fil-fatt din l-azzjoni ttentata mill-attur hija dik ta' denegata paternita` u hija wahda minn tliet azzjonijiet permessibbli fil-ligi taghna sabiex tigi attakata l-legittimita' ta' l-ulied u cjoe':

(a) L-azzjoni ta' diskonoxximent jew ta' *denegata paternita'* a bazi ta' l-**artikolu 70 tal-Kap 16** li hija miftuha ghar-ragel li fic-certifikat tat-twelid huwa ndikat bhala missier it-tifel imwieled fiz-zwieg, u dan fil-kazijiet indikati tassativament fis-**subartikolu (1) (a) sa (d),** liema azzjoni tattakka l-prezunzjoni *"pater est quae iustiae demonstrat",* u twassal biss mhux biex jigi determinat il-missier tat-tarbija imma fuq kollox ghad-dikjarazzjoni li r-ragel ta' l-omm m'huwiex il-missier, liema azzjoni ghandha tigi

prezentata fit-termini stretti moghtija fl-**artikolu 73 tal-Kap 16.**

(b) It-tieni azzjoni hija dik moghtija biss lit-tifel *ai termini* ta' l-**artikolu 84** sabiex jitlob l-istat ta' iben legittimu u ghaliha japplikaw ir-regoli stabbiliti fl-**artikoli 82 sa 85 tal-Kap 16.**

Illi a propozitu ta' din l-azzjoni nghad fil-kawza **"Antonio Scerri Gauci vs Dottor Giovanni Scicluna nomine et"** (A.C. 14 ta' Jannar 1952) li:-

"Illi din l-ahhar azzjoni tat-tfittxija ta' paternita' hija moghtija biss lit-tifel u hija estiza lill-werrieta jew dixxendenti tieghu fil-kaz biss previst mill-ligi.

It-tifel ghandu d-dritt li jitlob stat kuntrarju ghal dak li jaghtih l-att tat-twelid meta ma jkollux pussess ta' stat konformi ma' l-att tat-twelid, u ebda limitazzjoni ohra ma timponilu l-ligi ghall-ezercizzju ta' dik l-azzjoni. Ghaldaqstant lilu ma tolqtux il-limitazzjoni li tolqot lil persuni ohra interessati, konsistenti f'illi huma jkollhom jippruvaw l-impossibilita' fizika ta' koabitazzjoni tal-prezenti genituri tat-tifel fi zmien rilevanti minhabba lontananza.

Meta t-tifel ma hux ostakolat fl-ezercizzju ta' l-azzjoni ta' ricerka tal-paternita' tieghu bil-fatt li dik l-impossibbilta' fizika ma tirrizultax; l-unika limitazzjoni li tolqtu hija dik illi tolqtu meta huwa jkun jippossjedi stat konformi ma' l-att tat-twelid tieghu"

Illi f'kaz maghmul a bazi ta' din l-azzjoni fis-sentenza **"Walter Ahar nomine vs Pio Micallef"** (P.A. (AJ M) 21 ta' Frar 1996) inghad illi *"minn dan it-taghlim jidher li l-fatt li r-ragel ta' omm it-tarbija kien prezenti Malta u kellu il-possibilita' li jkollu relazzjoni ma' martu, ma ghandu jkun ta' ebda xkiel fl-indagini li ghandha ssir sabiex tigi stabbilita l-identita' tal-missier naturali ta' l-istess attur".*

(c) It-tielet azzjoni hija dik kontemplata fl-**artikoli 76 u 77 tal-Kap 16** fejn ghal dak li huwa relevanti ghal dik il-kawza fl-**artikolu 77** jinghad li:-

"Il-legittimita' ta' tifel imwieled matul iz-zwieg tista' tigi attakkata minn kull min ghandu interess, jekk jipprova illi, fiz-zmien bejn it-tliet mitt gurnata u l-mija u tmenin gurnata qabel it-twelid tat-tifel, ir-ragel kien f'impossibilita' li jghammar ma' martu minhabba li kien 'il boghod minnha".

Illi din l-ahhar azzjoni imsemmija ta' mpunjazjoni ta' legittimita' hija miftuha ghal kull terz, inkluz lill-omm u lill-istess tifel peress li hija disponibbli ghal min ghandu nteress, inkluz il-persuna li tallega li hija missier it-tifel.

Illi minn dan kollu jirrizulta li l-ligi taghti l-opportunita' lil diversi persuni fil-parametri hemm indikati, u biss bl-azzjonijiet fuq indikati sabiex tigi denegata l-paternita' jew anke kontestata l-legittimita`.

Illi pero' fl-opinjoni ta' din il-Qorti, l-azzjoni a bazi ta' l-**artikolu 77** hija subordinata ghal dak li hemm provdut fl-**artikolu 81** li jipprovdi li l-istat ta' iben legittimu ma jista' jigi attakkat minn hadd, lanqas mill-iben innifsu jekk il-minuri jkun akkwista l-i*status* ta' iben legittimu mill-att tat-twelid u l-pussess ta' l-istess stat li jaqbel ma' tali att.
Illi fi kliem iehor l-azzjoni ttentata skond l-**artikolu 77** sabiex tirnexxi trid issir fl-ewwel lok a bazi ta' iben jew bint li skond l-att ta' twelid ma jkunx ikkunsidrat bhala legittimu, jew ghalkemm l-istess att ta' twelid jikkunsidrah legittimu, huwa ma jkunx jippossjedi l-istess stat ta' legittimu.

Illi l-pussess ta' l-istat ta' iben legittimu skond l-**artikolu 80** *"stabbilit minn gabra ta' fatti, mehudin flimkien, li jiswew biex juru r-rabta ta' filjazzjoni u ta' demm bejn it-tifel u l-familja li hu jghid li hi l-familja tieghu.*

L-ewlenin fost dawn il-fatti huma:-

(a) Illi t-tifel ikun gieb dejjem il-kunjom tal-missier li tieghu jghid li huwa l-iben;

(b) Illi l-missier ikun trattah bhala ibnu, u, f'dik il-kwalita' haseb ghall-manteniment u edukazzjoni tieghu, u sabiex jikkollokah;

(c) Illi t-tifel gie dejjem maghruf bhala tali min-nies;

(d) Illi huwa ikun maghruf bhala tali mill-familja".

Illi dan ifisser skond is-sentenza **"Malika Cachia Ejjebili et vs Ahmed Kamel El Din et"** (PA.(RCP) 26 ta' Jannar 2000) li skond il-provvedimenti ta' l-**artikolu 82 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta,** huwa biss jekk ikun hemm *"nuqqas ta' att ta' twelid* ***jew*** *tal-pussess ta' stat* (u dan skond kif definit fl-**artikolu 80 tal-Kap 16**) *inkella jekk it-tifel ikun gie registrat taht isem falz, … … … li l-prova tal-filjazzjoni tista' ssir b'xhieda ohra li tista' tingieb skond il-ligi".*

Illi mis-sentenzi fuq citati din hija l-unika konkluzjoni logika li tista' tinghata meta jigu mqabbla l-**artikoli 81** ma' l-**artikolu 77,** *stante* li jidher li fl-opinjoni ta' din il-Qorti, il-kundizzjoni kontenuta fl-**artikolu 77** dwar l-impossibbilta' fizika, hija wkoll kundizzjoni ohra li kull persuna ohra, apparti l-minuri, jekk dan jagixxi *ai termini* tal-ligi.

Illi dan jinsab ikkonfermat fis-sentenza **"Mario Maugeri vs Direttur tar-Registru Pubbliku"** (P.A. (RCP) 13 ta' Jannar 1999) fejn inghad b'riferenza ghall-fatti f'dik il-kawza li *"Dwar l-**artikolu 81** … … … jigi ndikat li tali artikolu ma huwiex ta' ostakolu ghall-azzjoni odjerna, peress li jidher car mis-segwenti fatt fuq esposti, li l-istess minuri qatt ma kellu l-pussess ta' stat ta' iben legittimu li jaqbel ma' l-att tat-twelid peress li l-persuna ndikata kienet ilha nieqsa … ... u ommu kienet tghix biss ma' l-attur".*

Illi minn dan johrog car li jekk iben jew bint ikollhom stat ta' wild legittimu, u jkollhom ukoll il-pussess ta' l-istess stat konformi ma' l-att ta' twelid, hadd ma jista' jattakka dan l-istat a bazi ta' l-**artikolu 77** anke jekk tigi ppruvata l-impossibbilta' fizika ndikata fl-istess artikolu. Illi dan gie ukoll konfermat fis-sentenzi **"Concetta Conti nomine vs Angelo Camilleri"** (Vol.XXXII.ii.309) u **"Jesmond**

Zammit vs Anthony Rapa et" (P.A. RCP 18 ta' Jannar 2000) fejn inghad li:-

*"Illi dan ifisser illi skond il-provedimenti ta' l-***artikolu 82 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta,** *jekk ikun hemm nuqqas ta' att ta' twelid* **jew** *ta' pussess ta' stat (u dan skond kif definit fl-***artikolu 80 tal-Kap 16***) inkella jekk it-tifel ikun gie registrat taht isem falz … … il-prova tal-filjazzjoni tista' issir b'xhieda ohra li tista' tingieb skond il-ligi. Fi kliem iehor jekk il-pussess ta' stat ma jaqbilx mac-certifikat tat-twelid il-prova li tohrog mic-certifikat tar-Registru Pubbliku mhux insindakabbli".*

Illi dan l-istat fattwali japplikaw in-normi stabbiliti fis-sentenza ta' din il-Qorti kif diversament presjeduta fl-ismijiet **"Walter Ahar nomine vs Pio Micallef et."** deciza fil-21 ta' Frar 1996 peress li ma jezistix l-istat ta' paternita' li huwa fattwalment konformi ma' l-istess certifikat tat-twelid. Illi dwar il-prova necessarja u l-principji applikabbli u a skans ta' repetizzjoni din il-Qorti taghmel ukoll referenza ghas-sentenza taghha fl-ismijiet **"Anthony Sant vs John Cutajar et"** (RCP 10 ta' Novembru 1999).

Illi japplikaw ukoll pero' n-normi stabbiliti minn din il-Qorti fl-interpretazzjoni li qieghda taghti lill-kuncetti ta' *"boghod"* u *"mpossibilita' fizika"* msemmija fl-**artikolu 77 tal-Kapitolu 16**, fis-sens illi dawn in-normi ghandhom jigu nterpretati fis-sens illi jistghu jaffettwaw il-koncepiment tat-tarbija - ara **"Ronald Bray vs Charmaine Bray"** deciza mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili fid-19 ta' Novembru 1997 u **"Spiteri vs Cilia"** deciza mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili fit-30 ta' Jannar 1998.

Illi sentenzi ohra tal-Prim' Awla tal-Qorti Civili li jirrispekkjaw dawn il-principji huma **"Antonella Bartolo vs Paul Fava"** deciza fit-30 ta' Jannar 1998, **"Miriam Salerno noe vs Joseph Salerno et"** deciza fil-15 ta' Settembru 1998, u **"George Grech vs Nazzareno Grech et"** deciza fit-30 ta' April 1999.

Illi dawn il-principji kollha gew ikkonfermati fis-sentenzi **"Stephen Healey vs Clyde Farrugia Vella"** (P.A. (RCP)

deciza fl-1 ta' Marzu 2001 Cit Nru: 1841/98/RCP); **"Carmel Grima et vs Carmelo Borg et"** deciza fil-5 ta' Lulju 2001 Cit Nru. 190/97/RCP, **"Anthony Sant vs John Cutajar et"** (P.A. RCP 10 ta' Novembru 1999); **"Carmel Grima et vs Carmelo Borg et"** (P.A. RCP deciza fil-5 ta' Lulju 2001 Cit Nru: 190/97/RCP); **"Natalino Scerri vs Giovanni Minafo`"** (P.A. RCP deciza fl-14 ta' April 2000 – Cit Nru 1919/98/RCP).

Illi in effetti din il-kawza ta' *denegata paternita'* saret a bazi ta' l-**artikolu 73 tal-Kap 16** *stante* li l-minuri twieled fid-19 ta' Mejju 2003 u l-azzjoni attrici giet prezentata fil-11 ta' Novembru 2003 u cjoe' entro t-terminu ta' sitt xhur hemm indikat u ghalhekk saret fit-terminu hemm preskritt.

Illi tenut kont tal-fatt li din l-azzjoni saret mir-ragel ta' l-omm a bazi ta' l-**artikolu 70 tal-Kap 16** jidher li dawn il-principji jinsabu kkonfermati mid-dispozizzjonijiet **1 (a) (b) (c) (d)** ta' l-istess artikolu u anke mid-dispozizzjonijiet ta' l-**artikolu 73 tal-Kap 16** li jimponi terminu meta l-istess ragel, u ghalhekk l-attur f'din il-kawza jista' jaghmel din l-azzjoni.

Illi fil-fatt l-**artikolu 73 tal-Kap 16** jipprovdi li:

*"**73.** Fil-kazijiet illi r-ragel jista' jaghmel kawza sabiex jichad li jaghraf tifel bhala ibnu, hu ghandu jaghmel l-azzjoni:*

(a) fi zmien sitt xhur mit-twelid, jekk huwa f'dak iz-zmien kien jinsab f'Malta;

(b) fi zmien sitt xhur minn dakinhar li jigi lura f'Malta, jekk fiz-zmien tat-twelid hu kien nieqes minn Malta;

(c) fi zmien sitt xhur minn dakinhar li jikxef il-qerq, jekk it-twelid kien gie lilu mohbi."

(III) <u>Apprezzament Tal-Provi.</u>

Illi mill-provi prodotti jirrizulta fl-ewwel lok li l-attur u l-konvenuta kienu separati *de facto* b'effett mis-sena 2000

u jidher li wara dan il-perjodu l-konvenuta kellha relazzjoni ma’ Charles Bonnett, li kienet ghadha tezisti fil-mori tal-kawza, kif ammess mill-istess konvenuta anke fid-dikjarazzjoni taghha annessa man-nota ta’ l-eccezzjonijiet minnha pprezentata.

Illi jidher ghalhekk li l-istess konvenuta kellha relazzjoni ma’ dan Charles Bonett u frott ta’ l-istess relazzjoni twieled il-minuri, Luke, fid-19 ta’ April 2003, liema tarbija trabbiet mill-istess konvenuta u dan Charles Bonett u ghalhekk jidher li l-istess minuri, *nonostante* dak li hemm fic-certifikat tat-twelid taghha illum ma kellu qatt l-istat ta’ wild legittimu fil-parametri tal-ligi, u fil-fatt l-istess attur qatt ma kellu kuntatt mieghu.

Illi apparti li t-termini fuq indikati sabiex tirnexxi l-azzjoni attrici kollha jirrizultaw, hemm ukoll id-dikjarazzjoni ta’ l-omm, u wkoll l-impossibilita’ fizika li l-istess minuri tkun wild l-attur *ai termini* tal-ligi u certament li mill-provi kollha prodotti jirrizulta li t-talba attrici ghandha tigi milqugha.

Illi ghalhekk it-talba attrici ghandha tigi milqugha.

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta’ u tiddeciedi,** billi fuq ammissjoni tal-konvenuta, Josianne Darmanin proprju, **tilqa’ t-talbiet attrici** b’dan illi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi li l-minuri, Luke Darmanin, bin il-konvenuta, Josianne Darmanin, u li jidher regristrat fl-att ta’ twelid bin-numru 1823 ta’ l-2003, m’ huwiex il-wild ta’ l-attur, Lawrence Darmanin izda frott ta’ relazzjoni li ghandha l-konvenuta, martu, ma’ terza persuna u ghalhekk tordna li l-istess attur ma jibqax jigi ndikat fl-att tat-twelid relattiv ta’ l-istess minuri Luke bhala l-missier naturali ta’ l-istess minuri, u ghalhekk tordna li kull riferenza ghall-attur bhala missier l-istess minuri, fl-istess certifikat tigi mhassra, u minflok l-missier ta’ l-istess minuri jigi indikat bil-kliem *“missier mhux maghruf”* , b’dan li b’konsegwenza ta’ din id-dikjarazzjoni jigu kkancellati r-riferenza kollha ghall-attur fl-istess certifikat, inkluz it-

thassir tal-kliem *"wife of the said"* fil-partikolaritajiet li jirreferu ghall-omm ta' l-istess tarbija, u dan peress li kif inghad, l-istess attur, Lawrence Darmanin, m'huwiex missier l-istess minuri.

Illi l-Qorti tordna ukoll li *ai termini* ta' l-**artikolu 256 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta** li kull korrezjoni hawn ordnata ghanda ssir mid-Direttur tar-Registru Pubbliku fi zmien ghaxart ijiem minn dakinhar li s-sentenza tghaddi f'gudikat u ghandha ssir bis-sahha ta' kopja vera tas-sentenza li tinghata lilu mir-Registratur tal-Qrati Superjuri, bil-mod preskritt fl-istess dispozizzjonijiet tal-**Kap 16.**

L-ispejjez kollha ta' din il-kawza ghandhom jibqghu a karigu tal-konvenuta, Josianne Darmanin proprju.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------